

„Застава“ издава сваки дан двапут, а недељом
сваког дана два недеље и сваког недељом.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи
лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваког прет
ованих етикета слона.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чамча.
Администрација „Заставе“ налази се у кући где
је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ!

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Царински рат

између Орбије и Аустро-Угарске

Аустро-угарска влада одбила је и последњи предлог српске владе и изјавила је, да ће продужити преговоре са њоме само тако, ако српска влада пристане на вахтене, које је аустроугарска влада пре затварања границе поставила била. У тима је вахтенима најглавније то, да Србија и топове има да поручи из Аустрије. А то значи толико, да ће Србија добити или рђаве топове, или их неће доbitи, догод бечкој камарили не иде у рачун, да Србија буде добро наоружана. Кад се зна да војна камарила ради живо на продирању на Солун, онда је јасно, како мисли о наоружању Србије.

„Мађарорсар“ доноси од својег извештача, како су у Србији врло огорчени на одговор аустроугарске владе. У њему се јасно види, како Беч остаје при својем ранијем вахтену и питању набавке топова и како је изјавио да никакве друге услове не прима и на никаквој другој подлози нити ће преговарати, а још мање склопити трговачки уговор са Србијом. У одговору својем хоће аустроугарска влада још уговором себе да осигура, да Србија кроз десет година има све своје потребе да поручи у Аустрији. Потпуно је извесно, да Србија те услове неће примити, те по томе да ће царински рат ово дана букнути свом жестином.

Београдска „Политика“ доноси о тој ствари уводни чланак, у којем међу осталим вели и ово: „Да ли ће српска влада на ту ноту (аустроугарске владе) још одговорити или не, споредна је ствар. И ако одговори, она не може и не сме примити аустроугарске услове, за које је већ толико пута изјавила, да су убитацни по наше економске и политичке интересе и да вређају наше државно достојанство. Јер ако би их и примила сад, онда никада не би могла да се оправда од прекора што их није примила и раније. Свака дипломатска преписка у овом тренутку не би ништа друго била, до непотребно губљење времена и одавање неким илузијама, у којима смо тако дуго живели. Ни попустљивост ове владе, ни попустљивост њене претходнице ништа нису могле да учине. Од првог тренутка Аустроугарска је била решена да закључи трговачки уговор с нама само под условом, ако савијемо грбачу и метнемо у јарам, који нам она пружа“.

Београдски „Трговински Гласник“ доноси такођер уводни чланак у тој ствари. Међу осталим вели и ово: „У колико нам је познато попуштања са наше стране било је доста. Шта више у томе погледу се чак могла чинити и примедба влади, да се показала и сувише пре-

дусретљива на штету наших привредних интереса“.

У том правцу пишу и сви независни београдски листови...

Збор српске народне радикалне странке у Чалми.

Српска народна радикална странка одржала је 17. (30.) септембра 1906. у Чалми збор, на коме је осим Чалманаца било много учесника из околних села Дивоша, Шипатовца, Лежмира, Манђелоса и Мартинаца. На збор је дошао др. Александар Рокнић из Митровице и др. Жарко Миладиновић из Руме. У пратњи дра Миладиновића били су Јаша Томић, Гига Бакаловић и др. Алекса Ивић.

Збор је отворио кратким говором Љуба Пешић из Мартинаца. За тим је пош Стеван Миловић одржао значај овога збора и предложио за председника Љубомира Путњичанина из Чалме, а за првобоље Уроша Војаревића из Лежмира и Уроша Марицког из Мартинаца.

Први је узео реч др. Жарко Миладиновић. Изнео је све грехе прошлог режима, изнео је стотине примера о насиљу и безакоњу, о неправди, којима је била изложена српска народна радикална странка. Изнео је политички део радикалног програма и нагласио, да баш с тога, што је такав програм наше странке, баш с тога је она и била више од свију странака изложена прогону Куенова система.

После њега је др. Александар Рокнић описао данашњи политички положај, приказао је досадашњи рад коалиције и изнео, шта ће у будуће коалиција чинити.

Др. Алекса Ивић говорио је о економском и автономном делу радикалног програма, одржао је пропадане наших мало поседника и изнео је, шта тражи и шта ће тражити српска народна радикална странка у корист тих малопоседника.

Гига Бакаловић нападао је општинско уређење и распореда порезе у нашој земљи. — Иако њега је др. Рокнић говорио о потреби страначке организације о значају радикалне странке и предложио је месне одборе за места, која су на збору заступана.

Говорници су поздрављени бурним одобравањем и учесници збора су понели најлепши утисак и учвршћени су у веру и у љубави према радикалној странци.

Др. Младен Лисавац у Бешенову.

У недељу, 10 септембра о. г., у 2 сахата по подне дође нам наш заступник др. Младен Лисавац из Ирига, да се састане са својим бирачима, да каже о

успеху свога рада на земаљском сабору у Загребу и државном у Пешти. По својој урођеној скромности, дошао је сам без икакве свите и одсео у парохијском дому, код г. пароха Гене Вурдеље, и ту се од пута мало одморио. Чим су главни људи дочули, скупљаху се код господина пароха и општинске куће, ту се поздравеше и руковаше са својим омиљеним послаником.

На првом месту споменути нам да је наш честити началник, који је и црвено општински председник, г. Јоца Беловић, дошао у парохијски дом и ту се са др. Лисавцем поздравео. Одавде у друштву г. посланика општинској кући допратио, где је — тако рекућ — све село г. посланика чекало. Због тескобе у општинској кући г. посланик полагао је рачун пред истом. Овде међу народом угледамо, осим г. началника и општинског писара, скоро све општинске одборнике, осим једног ноторног скутоноше Ђурђевића, а сад љутог противника радикала и г. Лисавца, који је негда, као ак-радикал, бесомучно трчао за г. Лисавцем. Е али г. вет је натарош, па се морало срозати са радикалног начела у куеновштину, да се лебац очува, или да не би погодио у Лику, откуд је и дошао. Видели смо и г. учу, перјаницу Ђурђевићеву, а сад „утврђеније“ самосталско, како је натезао уши и пажљиво слушао говор г. заступника али постранце, јер не пађе за вредно ни приближити се г. Лисавцу. Кога још видесмо?... Та, где вам је г. бележник, упитаће поштовани читаоци. — Код нас је фамозни бележник Никола Јерић, стуб омражене куеновштине и страхан егзиста, који је с тога дотерао до преврења; али, који од злобе не може да гледа на све, што је независно и честито. Да се барем као поглаварство нашао, па да би реча. Боже сачувај! Његовом се господству није сви дело изаћи пред народног заступника. Они би Ђурђевића!.. Мађарона!... То су њима знате персоне, јер су под њиховим шаповањем г. бележници у својим општинама аговали.

Завукао се у свој стан као миш у рупу и не би ни изишао, да није дошао котарски ветеринар на општински трошак да са куеновцима препагира и оснива самосталну странку у Бешенову и по иришком срезу. О овом ћемо други пут више говорити. Но упамтиће народ ово, па ће сваком по заслуги отпалити својом шалом.

После поздравног говора г. пароха узео је реч г. посланик др. Младен Лисавац и лепо у врло разумљивом и популарном говору протумакао народу садашњу политичку ситуацију, у којој се земља налази. Казао је шта су до сад коалиционе

странке за народ урадиле, и како мисле даље радити. Напоменуо је да се предузме организација радикалне странке у срезу и по општинама. Тврдо се нада, када буде коалиција у апсолутној саборској већини, да ће земља коракнути у просвету и економији. А као највидљивији успех коалираних странака у сабору изнео је именоване нове народне високе краљевске земаљске владе. Казао нам је да ће сабор још у овом јесењем заседању донети нове законе о пороти, слободи штампе, збора и договора, о независности судаца и чистоћи избора. Народ га је пажљиво слушао и много пута са бурним „живео!“ говор пропратио. Особито су му са „живео!“ одбравали, кад је рекао, да се више у земљи не влада по начелу: народ мора играти, како влада свира, него обратно т. ј. да висока влада ова сад пази на народне жеље и потребе и према том свој рад удешава, а то је богме голем успех, рече, у нашој политици.

За њим је узео завршну реч стари ратар и вредни члан радикалне странке Живан Ковачић и у лепом се говору на труду и доброј вољи за свој народ г. посланику захвалио. После овог се збор ранишао, а г. народни заступник са г. парохом оде посетити болесног, али иначе вредног газду и истрајног борца, Лазу Мишковића. Од газда Лазе дошао је г. заступник у дом г. пароха и ту је уз чашу вина и добро јестиво неко време у друштву и разговору са својим оданим бирачима и пријатељима провео. У 5 сахата опростио се и срећно — хвала Богу! — својој кући и честитој љуби у Ириг приспео.

Фрушкогорац.

Четрдесетгодишња прослава „Заставе“.

Лађа између Панчева, Београда, Земуна и Новог Саеа

У поноћи између 23. и 24. септембра о. г. кренуће се из Панчева на четрдесетгодишњу прославу „Заставе“ посебна лађа аустријског паробродског друштва „Кулпа“.

Лађа стиже око 1 и по сата у Београд а у два сата у Земун, одакле се креће за Нови Сад.

Сви они, који желе на прославу а близо им је Панчево, Београд и Земун треба да употребле ову прилику.

У лађи има места за 600 до 700 особа. А цена је тамо и натраг 2 круне.

У Панчеву се треба обратити на г. Бранка Крчедића, у Београду на г. дра Миту Лукића, у Земуну на г. Влајка Недељковића.

Од данас добијају се улазнице за народну забаву код Браће М. Поповића.

Одзиви.

Пишу нам из Панчева: Наши Панчевци, а тако исто и Срби из околних места јатомице се пријављују, да дођу на прославу. Па не само мушке, но и наше дечке Српкињице неће да ивостану са прославе њиве миле „Заставе“. Радосни смо, што нам је изнајмљеном лађом много олакшан пут, а и да није не бисмо пропустили ову нашу ретку прославу, којом се дичимо, поносимо и пред странцима. Докићемо, да будемо тамо на окупу са осталом браћом својом, да поделимо радост са својом „Заставом“, да присуством својим покажемо и докажемо, како смо с њоме, за њу и за њом.

Пишу нам из Београда: У круговима наших највише се говори о прослави наше „Заставе“. Одзив ће бити врло леп. Немам да вам кажем много. Ваши боли и ваши су, ваша радост и наша је. Не желимо, да вам засведочимо прво, а друго ћемо ускоро доказати. До здравља виђења

Збор српске народне радикалне странке

Српска народна радикална странка одржаће народни збор у Шиду 1. (14.) октобра. На том збору претресће се политичке прилике и спровешће се организација српске народне радикалне странке за Шид и ова околна изборна места. Посебан повиз за збор донећемо ових дана, а за сада напомињемо само толико, да су припреме за овај збор скоро већ по све довршене. Судићи по одзиву збор овај испашће сјајно и достојанствено.

Српска народна странка на Приморју

Управни одбор српске народне странке на Приморју путем је у смислу одредаба организације странке позиве свим председницима досадашњих мјесних одбора, начелницима српских опћина и председницима свих српских друштава, да они у својој опћини и крају договорно сазову скупштину чланова српске народне странке, на којој треба да се изабере мјесни одбор. Скупштина треба да по могућности буде тако сазвана, да сваки члан странке буде на њу позван.

Ако које српско друштво није случајно добило позива, а жели да учествује у сазиву и одржању скупштине, умољава се друштвена управа да то у најкраћем року јави Председнику Управног одбора Српске Народне Странке Г. Др. Аштуну Пуљези — Дубровнику.

Старчевићева странка и коалиција

У јучерашњем вечерњем броју јавили смо, да је Старчевићева странка изјавила, да ће остати при уговору са хрватско-српском коалицијом у погледу саборског рада. У будимпештанским листовима, који су донели ту вест, стоји, да ће се према томе оверовити сви мандати. Сумњамо, да је и та тачка у уговору, ако пак Фран-

ковци захтевају, да она уђе у уговор — имајући свакако на уму своје потајне пријатеље, Куновце — онда још више сумњамо, да ће српско-хрватска коалиција пристати на то. Оверовљене мандата није ствар погађања, него ствар — правде. Ако су избори били законити, нека се потврде, ако не — нека се оборе! Ну зна се, да је изборима руководио Чаврак; зна се, да је било нечувених насиља, нарочито у Срему, па кад би се та избори потврдили, значило би: помагати неправду, кувати новштину, и пустити у сабор оне, у чију је корист чињена неправда — Као што рекосмо сумњамо у тачност те вести, као што не знамо — ако тај уговор заиста постоји — ко га је у име хрватско-српске коалиције склопио са Франковцима. Коначно о тој ствари може да реши само клуб посланика хрватско-српске коалиције на хрватско-славонском сабору.

Закон о штампи у Босни

Дописник „Дубровника“ из Босне јавља, да влада босанска с великом хитњом ради закон о штампи. Бурјан жели свакако да он буде до делегација публикован. Закон ће бити састављен у реакционарном духу. То смо ми унапред знали, јер познајемо његове творце. Једна чињеница из последњих дана потврђује ову нашу сумњу. Др. Урош Круљ је добио концесију за издавање листа „Народ“ у Мостару. Лист ће бити опозиционалан и орган српске младе генерације. Наравно, да га је ради тога влада већ хтјела унапријед узети на неке услове, од којих вам спомињем само неке: на цензуру ће се морати подносити сваки број после коректуре (јер се ваљда влада боји штампарских погрјешака као а ла окупација и укупација), уредништво ће морати доносити исправке од власти и приватних особа и то од власти без коментара, промјена штампарије зависи од одобрења владе, а што се тиче прописа концесије и одредаба цензуре, одговорност ће носити лично и солидарно власник, уредник и управитељ штампарије. Сувише је јасно, да ће и тај закон о штампи, што се сад израђује, садржавати исте или сличне одредбе. Влада неће никако допустити да се у Босни и Херцеговини чује слободна ријеч, јер је се боји. Она је свијесна својих грјеха и неће да дозволи, да се они износе на јавност. То је најбоље признање њезине слабости. Она стрепи од помисли, да ће народ један пут проговорити и казати све што га тишта и жели то свим силама запријечити, а не осјећа да је то у данашње вријеме немогуће. До којих граница иде тај њезин страх, биће вам најјасније, кад вам речем, да је цензура неки дан заплијенила у „Српској Ријечи“ неке реченице из светог писма (из „Плача Јеремијина“ и „Давидових псалма“). То су вам догађаји у оча новог закона. По вечерњу се већ познаје светац и ми сад барем знамо, чему се имамо надати од обећане у делегацијама „слободе писања“. Али народ

који је извојевао доношење тог закона, анаће и према доношеном закону заузети своје становиште.

Читуља

Из Мокрина нам јављају, да је тамо умро свршени учитељ Живојин Ајваз. Умро је у 21. години живота својег. Несретна боља сушица не дозволи му, да ум и снагу своју посвети народном просвећивању, него му угаси млађани живот, баш кад се хтеде овом тешком али племенитом повизу одати. Лака му била црна земља!

„Браникова“ посла.

Читамо у београдској „Политици“: На једном месту уводног чланка у прошлом броју, „Браник“ вели ово: „Српско новинарство у Београду доноси о нама Србима овде кратке белешке, као о Авганистану и Белуцистану, а Србима из краљевине, који су у иновемству, не пада ни на памет да пишу у нашу корист“. Ове речи морамо најенергичније да од себе одбијемо. Сваки број „Политике“ говори супротно тврђењу „Браникову“. Исто тако тај напад морамо одбити и од других наших колега у Београду. Београдски листови данас јавно прате све догађаје који се дешавају у Српству, па дакле и у Војводини. Било је истина времена, кад се тако није радило, али ту се кривица има најмање да припише београдским новинарима. „Браник“ би боље учинио да гледа своја посла, која има ако хоће и сувише.

ЛИСТАК.

Тењина брига.

— Ал. Луговой. —

(Наставак.)

IV.

Отиже глас, да је Порт-Артур одсечен. Тења је и пре слушала да се то може догодити, али је то држала за празан разговор. Па ни сада није веровала, но пође Латкину да се баш увери

— Ништа за то Тења, — умиривао је Латкија, — све ће то проћи. Док само Куропаткија добије више војске, разгониће он Јапанце и ослободиће наше у Порт-Артуру.

— Но, дај Боже, дај Боже! — кретила се Тења. — Помози им владичице, пресвета Богородице. Ја велим, зар и то може бити, да наши не истерају Јапанце?

И Тења је као и пре, спремаала себе, брисала прашину са сваке стварчице, а Шајтан се гегао за њом из собе у собу, од стола до стола, тужан и не весео. Није могао да докучи где се толико део тај Андреј Петровић и тим више се приљубио уз Тењу. И Тења се толико навикла на њ, бојала се да не побегне куда од куће. Уз Шајтана је лакше проводила време мислила је, како ће наједаред чути звонце у предсобљу... и Андреј Петровић створиће се пред њом!

Но прођеше дани, недеље, месеци и та њена нада почела се колати. Ни Латкија је више није тешио овако као пре. Све је ређе добијао глас из Порт-Артура.

— Обилна је наша војна. Као да нећемо одржати Порт-Артур, — говорио је Латкија.

— Бог зна, баћушка, — тешила га је Тења, — ми ето сумњамо, Бог нас сада куша, а наједаред доћиће нам срећа.

Тења је по цео дан шила рубље

за рањенике, а од своје плате покуповала је равне маленкости, да пошље војницима на војни.

Али место среће дође несрећа: После пораза код Љаојана и најхрабрије сумњали су у победу. Латкија је мало пре тога добио писмо од Андреја Петровића преко Чифуа. Пише му како Јапанци очајно јуришају и ако их храбро одбијају пад Порт-Артура је само питање времена. Умиреће сви до последњег човека, али града неће предати. Разориће утврђења, баћиће град и себе у ваздух, али неће се предати у ропство.

Уједно је писао Латкину, ако погине, да пошље писмо брату његову, као законитом наследнику, где он одређује о својим имању. Моли брата да половину имања даде сестри а Тењи хиљаду рубаља.

То писмо није одма показао Тењи да је не би узнемирио,

Овај глас утецао је на Тењу већма него ли ма какав војени пораз. О хиљаду рубаља, што је њој одредио, није ни слушала.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 20 септембра.

Реформе у правосудству у Угарској.

Будимпешта. Угарски министар правде Полоњи примио је заступнике више листова и пр д њима је у главним цртама развио свој програм у погледу реформама, које хоће да заведе на пољу правосудства. Међу овима је реформа закона о куријалном суђењу при изборима. Спровешће реформу берванског суда и реформу закона о штампи.

Прилике у Русији

Петроград. Главобоља великог кнеза Николаја је обилнијег карактера.

Дармштадт. У свима собама дворца, где ће становати царица и царска породица, постављена је нова посада. Од 10 о. м. биће двостручена стража у двору. Говори се, да ће царица и царска породица зацело 20. о. м. стићи у Дармштадт.

I-ва српска каменорезачка радња	
у ВРШЦУ.	
КО ТРЕБА	леп и јефтин
крст ил пирамиду	неки купити само
код Србина	
Светислава Кешанског	
у ВРШЦУ.	
Израда слова вештачка.	
I. 1233 6 - 30	

Стечај.

Овим се расписује стечај на упражњено место учитељице на раденичкој школи, Добротворне Женске Задруге Српкиња Жабљанина у Жабљу. Компетенткиње — Српкиње морају бити потпуно веште у шву женског одела и белог рубаља.

Плата је 800 круна годишње и стан. Поред тога у слушају дозвољенога прихода од раденичке школе, изванстан проценат од зараде.

Обратити се ваља па предницу друштвену Марију Сарајлић најдуже до 2. (15.) октобра о. г.

Ангелина Француз Ана Рудић перовођа. потпредседница.

I 1233 2-3